

Veje til højere dansk produktivitsvækst

En af forudsætningerne for, at Danmark kan klare sig godt i den globale konkurrence er, at danske virksomheder anvender sit udstyr og medarbejdernes kvalifikationer så effektivt som muligt.

Produktivitsudviklingen er afgørende for velstanden i Danmark.

CO-Industri ser derfor en høj produktivitsvækst som væsentlig for at styrke dansk konkurrenceevne. Det er imidlertid ikke kun afgørende, at industrien kan oppebære en høj produktivitsvækst. Det er også afgørende, at de brancher, der leverer input til industrien, har robust produktivitsvækst.

CO-Industri hilser derfor Produktivitskommissionens ønske om at trække på bl.a. industriens gode erfaringer med produktivitsfremmende tiltag meget velkomment.

Det er vigtigt at holde sig for øje, at den enkelte arbejdsplads er omdrejningspunktet til at øge produktiviten. Ledelse og medarbejdere har et fælles ansvar for at gøre en forskel. Det, der virkelig tæller er, hvordan ledernes og medarbejdernes viden, erfaring og engagement bliver udløst og omsat til handling og resultater.

Produktivitsudviklingen er kortlagt i flere analyser

Produktivitsudviklingen i Danmark og blandt de lande, vi normalt sammenligner os med, er kortlagt i en række nyere undersøgelser, fx McKinsey-rapporten fra 2010, Det Økonomiske Råd efterår 2010, Erhvervs- og vækstministeriet fra juni 2012 og senest Konkurrenceevneredegørelsen.

Disse analyser giver anledning til en lang række resultater. CO-Industri finder dog, at især fire konklusioner bør fremhæves:

For det første er produktivitsudviklingen svag i erhverv, der er afskærmet for et udenlandsk konkurrencepres. Det gælder især bygge- og anlægssektoren samt serviceerhvervene.

For det andet kan den lavere produktivitsvækst primært tilskrives en svag udvikling i totalfaktorproduktiviten (TFP). Der er meget stor spredning i TFP inden for samme branche, og en del virksomheder har set over flere år en relativ svag udnyttelse af deres ressourcer. Især virksomheder i en række hjemmemarkedsorienterede erhverv har en vedvarende lav produktivitet.

For det tredje udgør bidraget til produktiviteten fra uddannelse nær ved nul, hvor uddannelse for år tilbage bidrog med 0,3 pct.point pr år. Bidraget fra uddannelse til produktiviteten er derimod steget blandt de lande, vi normalt sammenligner os med.

For det fjerde høster Danmark større gevinster i form af bevægelig kapital og arbejdskraft på tværs af underbrancher, således at ressourcerne bliver anvendt inden for områder, hvor det samfundsøkonomiske afkast er størst. Arbejdskraften er med andre ord meget mobil såvel fagligt som geografisk.

Produktiviteten kan løftes her og nu

Der er ingen lette løsninger til at fremme produktivitetsudviklingen. Det kræver et langt sejt træk at løfte produktivitetsvæksten, hvor alle har et ansvar for at bidrage til at få sat skub i udviklingen.

CO-Industri mener dog, at der på den korte bane er gode muligheder for ved forholdsvis lavpraktiske tiltag at øge produktiviteten på den enkelte virksomhed under de gældende rammebetingelser.

En nyere undersøgelse blandt tillidsrepræsentanter i den private sektor tegner således et klart billede af, at der er oplagte veje til at blive mere effektive i det daglige arbejde på virksomhederne, *se boks 1*:

- Øget fokus på bedre arbejdstilrettelæggelse og arbejdsgange har øget produktiviteten mærkbart. Det gælder fx Toms, Siemens Wind Power, Haldor Topsøe, Arriva og Martin Professional
- Øget fokus på kompetenceudvikling har øget produktiviteten mærkbart. Det gælder fx Babcock & Wilcox Vølund, Cimbria, Yousee, Vestas Wind Systems og Arla.
- Øget fokus på automatisering og effektivisering har øget produktiviteten mærkbart. Det gælder fx C.A. Nielsen & Petersens Maskinfabrikker, Danfoss, Man Diesel & Turbo, Danish Crown, Novenco, Kverneland Group og Kongskilde Industries.
- Øget inddragelse af medarbejdernes viden og erfaring i produktionen, når den udvikler nye eller forbedrede produkter, forbedrer produktiviteten mærkbart. Det gælder fx Novo Nordisk, Brüsch Maskinfabrik, Post Danmark Service, Alfa Laval Nordic, Coloplast og LEGO.
- Fokus på produktivitetsfremmende lønsystemer har forbedret produktiviteten. Det gælder Novozymes, TDC, Rederiet A.P. Møller, Lindø Steel og Københavns Energi.

- Automatisering og medarbejdernes kompetencer skal følges ad for at få fuldt udbytte af automatisering. Virksomhederne skal sikre tæt kobling mellem investering i ny teknologi og målrettet efteruddannelse af medarbejderne. Det sikrer virksomheder som fx Linak, Grundfos, Cimbria, TDC, Dana-Tank, Møller & Devicon, Aluwind.

Medarbejderne kan med andre ord gøre en forskel, hvis ledelsen i højere grad bruger deres fleksibilitet, omstillingsparathed og ikke mindst evne til at tænke i nye baner.

Flere danske virksomheder har fået øjnene op for de særlige danske styrkepositioner. En række virksomheder har derfor erkendt, at de ikke har tænkt hele processen igennem, inden de tog beslutningen om at flytte produktion ud af Danmark. De har ganske enkelt konstateret, at fordelene ved udflytning ikke har kunnet stå mål med ulemperne.

28 pct. af Dansk Metals tillidsrepræsentanter i den private sektor har således oplevet, at deres virksomhed har flyttet hele eller dele af produktionen tilbage fra et andet land og til Danmark igen.

Mange elementer ligger til grund for virksomhedernes beslutning om at flytte produktionen hjem til Danmark igen. Det altoverskyggende element er fejl og forsinkelser ved produktion i udlandet, *jf. tabel 1*. Manglende kvalitet er også en væsentlig årsag. Virksomhederne får ganske enkelt bedre produktkvalitet og bedre kontrol af produktionen i Danmark.

Tabel 1. Årsager til at flytte produktion hjem til Danmark igen

	Antal	Andel
Fejl og forsinkelser ved produktion i udlandet	43	61
Bedre kvalitet ved produktion i Danmark	34	49
Større fleksibilitet og hurtig omstilling i Danmark	23	33
Bedre produktionskontrol i Danmark	23	33
Lange leveringstider ved produktion i udlandet	17	24

Anm.: Respondenterne har haft mulighed for at angive flere årsager. Dette er de fem hyppigst angivne.

Kilde: Dansk Metals undersøgelse blandt tillidsrepræsentanter i den private sektor.

Leveringssikkerhed, fleksibilitet og hurtig omstilling spiller også en central rolle. Det er altså ikke bare et spørgsmål om kvalitet, men også

at produkter af høj kvalitet bliver leveret til aftalt tid. Det hænger naturligvis sammen. Hurtig og sikker levering betyder, at kunderne kan undgå produktionsstop, og denne fleksibilitet medfører samtidig, at kunderne sparer på lageromkostningerne. Og derfor er de villige til at betale en højere pris.

Boks 1. Om undersøgelsen

Dansk Metal har i perioden 12.-26. juni 2012 gennemført en elektronisk rundspørge blandt 1.697 tillidsrepræsentanter i Dansk Metal, der alle er ansat i den private sektor. Af dem har 707 deltaget i undersøgelsen, hvilket giver en svarprocent på 41,7.

Permanent højere produktivitetsvækst kræver bedre rammebetingelser

Hvis produktivitetsvæksten i Danmark skal hæves mærkbart, kræver det ifølge CO-Industri ydermere en styrkelse af de generelle rammebetingelser. CO-Industri finder, at Produktivitetskommissionen bør rette særlig fokus mod følgende områder, hvor der er grobund for at fremme produktivitetsudviklingen:

Vi skal sikre et dobbelt uddannelsesløft

Højt uddannelsesniveau blandt de ansatte er et af de markante karakteristika ved højproduktive danske virksomheder.

Flere skal løftes fra ufaglært til faglært og flere skal løftes fra faglært til videreuddannet. Fremskrivninger fra AE-rådet viser, at der vil mangle 152.000 med videregående uddannelse om ca. 10 år. Der skal derfor mere fokus på faglærtes uddannelsesmuligheder.

Løftet fra faglært til videreuddannet skal sikre plads til nye faglærte, og sikre videreuddannede med faglært baggrund. Vi ved fx, at der bliver behov for driftsteknologer, elinstallatører, produktionsteknologer, maskinmestre og ingeniører i fremtiden.

Det er helt afgørende, at danske arbejdere, hvad enten det drejer sig om lagerarbejderen, teknikeren eller smeden, har et tidssvarende uddannelsesniveau og kvalifikationer, hvis danske varer skal være konkurrencedygtige. Og det er afgørende, at der er et godt og effektivt efteruddannelsessystem, der giver medarbejdere mulighed for at holde deres kompetencer vedlige. Det er en forudsætning for, at vi kan konkurrere globalt om at levere de bedste løsninger og dermed fastholde et forholdsvis højt lønniveau.

Opgradering af maskiner og udstyr på erhvervsskoler og AMU-centre

Erhvervsskoler og efteruddannelsesinstitutioner skal stræbe efter det højeste niveau, og vi skal gøre flere talenter langt bedre. Det er derfor afgørende, at materialer og teknisk udstyr er på højeste niveau på erhvervsskoler og AMU-centre for at sikre, at ansatte i produktionen kan udnytte frontteknologien til fulde.

Der er imidlertid et stort efterslæb på erhvervsskolerne, viser en rundspørge blandt erhvervsskolerne foretaget af Dansk Metal i februar 2012 i samarbejde med Danske Erhvervsskoler.

Øget kvalitet i grundskole og ungdomsuddannelser

Kvalitet er vigtigere end kvantitet¹. Flere skal have bedre færdigheder i matematik, naturfag, læsning mv. i grundskolen og ungdomsuddannelserne for at skabe fortsat vækst i velstanden. Forklaringen er den simple, at gode kundskaber tidligt i livet fremmer udviklingen af nye færdigheder efterfølgende og evnen til at bringe sin viden i spil til gavn for sig selv og samfundet.

Tilskyndelse til udnyttelse af stordriftsfordele

Mange ansatte er et af de særlige kendetegn ved højproduktive danske virksomheder. Danmark adskiller sig imidlertid ved at have forholdsvis mange små virksomheder særligt inden for bygge- og anlæg samt private serviceerhverv. Det bør derfor overvejes nøje, om man med fordel kan bruge skattesystemet til at motivere til frivillige fusioner af mindre virksomheder for at opnå stordriftsfordele.

Investering i nye maskiner og ny teknologi

Høj kapitalintensitet er et andet af de markante karakteristika ved højproduktive danske virksomheder. Virksomhedernes investeringer har imidlertid i mange år været lavere i Danmark end i mange andre lande. Der er ydermere stor variation i graden af automation og digitalisering på tværs af brancher og virksomheder. Det hæmmer produktiviteten. Det er derfor helt afgørende, at omfanget af investeringer i virksomhederne øges.

Skærpet konkurrence på varemarkedet

Konkurrencen i Danmark er ikke på niveau med de bedste lande. Danmark har højere priser i forhold til andre sammenlignelige lande. Danskernes fornemmelse af gennemskuelighed på markedet ligger derudover under OECD-gennemsnittet. Hvis gennemsigtigheden kan

¹ Se <http://politikken.dk/debat/analyse/ECE1412804/vaekst-kraever-kvalitet-i-uddannelserne/>

øges, vil det styrke konkurrencen til gavn for forbrugernes købekraft og lette omkostningstrykket på eksportvirksomhederne.

Forskning i produktionsteknologi skal i højsædet

Danmark skal konkurrere på høj kvalitet, pålidelighed, hastighed og fleksibilitet. Det kræver løbende udvikling af produktionssystemerne. Investeringer i produktionsforskning er derfor et helt afgørende element, da det kan give virksomhederne ny viden om mere effektive og fleksible produktionsprocesser for hele tiden at optimere produktionen. Og derved vil produktionsforskning bidrage til at reducere lønudgifternes andel af omkostningerne.

Mere og bedre videnspredning – fra universitetssprog til smedesprog

Hvad nytter det at have dansk forskning i verdensklasse, hvis ny viden ikke kommer ud at arbejde i virksomhederne. Der er behov for at sikre øget videnspredning fra universiteter og andre forskningsinstitutioner til erhvervslivet, så ny viden og teknologi kan blive til nye produkter, processer og produktion. GTS-institutterne skal derfor styrkes.